

Анотації

Киндрачук Н. М. Развитие культурного туризма в Карпатском регионе Украины: анализ современного состояния и перспективы развития.

В статье автор рассматривает современное состояние и перспективы развития культурного туризма в Карпатском регионе Украины, проблемы сохранения, перспективы использования историко-культурного наследия, местных традиций и обычаев для последующего развития культурного туризма Украинских Карпат.

Kindrachuk N. M. Development of Cultural Tourism in the Carpathian Region in Ukraine: an Analysis of the Contemporary State and Prospects for Development.

In this article the author reviews the modern state and prospects for the development of cultural tourism in the Carpathian region in Ukraine; the issues of conservation and use of its historical and cultural heritage, local traditions and customs for the development of cultural tourism in the Ukrainian Carpathians.

М. С. Кучерук, О. В. Мардаренко

КОНЦЕПЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ І ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРТІЇ НА ВТІЛЕННЯ ПРОГРАМОВИХ ЗАСАД: УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ

Ключові слова: Народний Рух України, українсько-російські відносини, євразійство, СНД, ЄЕП, дипломатія, політика, економіка, культура.

Ключевые слова: Народный Рух Украины, украинско-российские отношения, евразийство, СНГ, ЕЭП, дипломатия, политика, экономика, культура.

Key words: *Narodny of Ukraine Rukh, the Ukrainian-Russian relations, the CIS, UES, diplomacy, policy, economy, culture.*

Для сучасної України, яка тільки нещодавно стала незалежною і прагне віднайти власний шлях, налагодження товариських відносин з Росією є актуальним і водночас дуже делікатним питанням. Мова йде не тільки про політичні і економічні відносини (останні успадковані ще від Радянського Союзу). Найголовніший аспект українсько-російських відносин — цивілізаційний, який має більше ніж 500-літню історію. Це означає:

питання віри, менталітету, культури, тобто всього, що об'єднує український і російський народи і дає підстави віднести їх до однієї спільноти — слов'янської.

Проголошення незалежності України було тільки формальним кроком. Наступним кроком, виходячи із логіки речей, повинно було стати визначення пріоритетів внутрішньої і зовнішньої політики і завершення процесу самоідентифікації нації. Але ось тут і виникла проблема: пошуки національної ідеї тривають і досі. Український народ дотепер не може визначитися, яка модель державного устрою нам підходить, яку модель економіки обрати, на кого орієнтуватися у зовнішній політиці.

Росія претендує на роль лідера не тільки у політичній і економічній сферах, а у духовній та ідеологічній. Прагнення Росії до першості на всьому пострадянському просторі обґрунтоване в ідеології євразійства. Як ідейно-філософська течія євразійство виникло в 20-ті роки ХХ сторіччя на ґрунті ідейного доробку слав'янофілів. Ідеологи євразійства протиставляють Росію та Захід, трактуючи Росію як Євразію, тобто серединний материк між Європою та Азією. Причому Євразія — це не тільки сама Росія, а й інші країни, які тим чи інакшим чином підпадали під її вплив (наприклад, Україна, Білорусія, країни Прибалтики). Ідея євразійства по суті своїй є ідеєю антизахідництва і «особливої місії» Росії. Цю ідею сповідує значна частина російської еліти. Так, наприклад, на сайті Міжнародного євразійського руху у статті під назвою «Нація одна — етноси різні» викладена концепція В. Путіна, який зазначає, зокрема, що Євразійський союз — це «справжня політична стратегія», це «побудова багатополярного світу, де існують декілька регіональних полюсів впливу, із балансу якого складається справедлива система розподілу сил і зон впливу» [6].

Проблема українсько-російських відносин є однією із найобговорюваних в українському суспільстві: вона турбує всіх, від перших осіб держави до простих українців.

Якщо виходити із пріоритетів зовнішньополітичної орієнтації, українське суспільство поділяється на два великих табори: налаштованих проросійськи і прозахідницьки. Причому не варто абсолютизувати політичний чинник. Насправді, вибір союзників на зовнішньополітичній арені — це передусім цивілізаційний вибір. США і Європа, з одного боку, і Росія —

з іншого — це передусім світогляд, цінності і життєвий вибір конкретної людини.

Цікава позиція Народного Руху України щодо цього питання. НРУ вважає, що «зовнішня політика України має бути скерована на захист інтересів держави у світі, піднесення міжнародного авторитету, інтеграції у світове товариство як незалежної, впливової держави з давньою історією, яскравим національним характером, розвинутою економікою, потужними сировинними ресурсами та кваліфікованими продуктивними силами» [20]. Тому для забезпечення національних інтересів, зокрема у російсько-українських відносинах, Рух вважає необхідним «домагатися припинення України в СНД та його структурах; натомість посилювати двосторонні відносини з країнами СНД; ... пропонувати і підтримувати ініціативи, спрямовані на поліпшення відносин між сусідніми державами: збереження стабільності, відмову від будь-яких територіальних претензій, розвиток взаємовигідного економічного, науково-технічного, культурного співробітництва» [20].

Метою дослідження є аналіз ролі Народного Руху України у вирішенні найактуальніших завдань, а також вивчення, яким чином і якими методами Народний Рух відстоював свою позицію і інтереси тієї частини населення, яка складає його соціальну базу — тобто шпівнених прозахідників.

Тема українсько-російських відносин, як вже було сказано, є однією із найактуальніших у наші дні, тому вона часто обговорюється в засобах масової інформації, які й використовувала авторка у своєму дослідженні.

Розмаїтість проблем двосторонніх українсько-російських відносин, їхня суперечливість забезпечують постійний інтерес до цієї теми. Однак оскільки «вік» українсько-російських відносин на міждержавному рівні тільки сягнув третього десятиліття, остільки історіографія цього процесу не може бути устояною та значною за кількістю. Історіографія українсько-російських відносин у пострадянський період досить повно представлена вченим Російської академії наук В. І. Мироненко [17], а монографія В. В. Петровського [18] дає комплексний аналіз сучасної західної наукової літератури українсько-російських відносин. Інтерес до історіографії діяльності НРУ виявляє ряд істориків, таких як К. Дикань [5], В. Г. Кремін

та Є. Г. Базовкін [15], Г. Гончарук [4], Ю. Бадзьо [1], А. О. Білоус [2], С. Кульчицький [16], а всі солідні підручники з новітньої історії України відмічають значний внесок НРУ в завоювання і становлення незалежності України та торкаються позицій Руху щодо українсько-російських відносин.

І звісно ж, якщо поставлене питання про позицію Народного Руху України щодо європейської і євроатлантичної інтеграції, то використання джерел партійного походження — Програма, ухвали, заяви, звернення — є доречним.

Після 1991 року українсько-російські відносини будувалися дуже складно і були дуже суперечливими. Для Росії, яка традиційно відігравала дуже важливу роль на пострадянському просторі, надзвичайно важливим було втримати Україну у зоні свого контролю. Україна ж, навпаки, поставила перед собою мету утвердитися на світовій арені як незалежна держава. Образно кажучи, росіяни, які звикли грати роль «старшого брата», всіма правими і неправими методами намагалися зберегти її за собою. Українці, навпаки, понад усе прагнули вийти з ролі «молодшого брата». Інша річ, що за всі 20 років незалежності ці намагання з боку українців були такими нерішучими, суперечливими і боязкими, що, правду кажучи, досягли вони в цій справі небагато.

На наш погляд, дуже виваженою і мудрою є виважена позиція голови Народного Руху України Бориса Тарасюка. (яка позиція?) Приблизно у цьому ж ключі розмірковує і колишній радник Президента Л. Кучми академік А. Гальчинський, який говорить, що росіяни зрозуміли, що Україна — конкурент, а в Україні це розуміли не всі [13]. Тому для Росії завданням номер один було не випускати Україну із зони свого впливу, а для цього потрібно було втягувати її в ті чи інші проекти, вигідні передусім Росії. На пострадянському просторі втрата України означала б для Росії втрату свого авторитету, чого вона намагалася не допустити ні за яку ціну.

Для України великим недоліком у цій конкурентній боротьбі було те, що вона а priori є стороною слабшою. Росія, безперечно, має більше переваг: вона економічно міцніша, володіє величезними сировинними і енергетичними ресурсами, ядерною зброєю, має авторитет культури світового рівня. Україна, за оцінкою Г. Касьянова, яка значно поступалася Росії в еконо-

мічному відношенні, перебувала у прямій енергетичній залежності від Росії і майже невідома світові, не могла змагатися з Росією на рівних [14, с. 432].

На цьому тлі занадто різкі і пафосні заяви Народного Руху України, спрямовані на вирішення найгостріших конфліктів у російсько-українських відносинах, виглядають, по меншій мірі, непродуманими. Так, досить виважена і раціональна стратегія відносин, викладена в Програмі і висловлена в численних інтерв'ю голови НРУ, супроводжується непродуманою і необережною тактикою. У своїх заявах і відозвах Народний Рух переоцінював свої сили і можливості, та й сили і можливості держави.

Всі проблеми у російсько-українських відносинах зводяться до того, що Україна не змогла за роки незалежності витворити адекватної лінії політики щодо Росії: україно-російський діалог проводився або в занадто агресивних і самонадійних тонах, або зводився до лебезіння перед росіянами. Все було б нічого, але в часи найгостріших проявів перманентних і прихованих конфліктів українська сторона завжди програвала.

Як засіб збереження свого політичного впливу на пострадянському просторі і навіть як засіб відновлення Радянського Союзу вище керівництво Росії розглядало СНД, який виник одразу ж після розпаду СРСР. Протягом 1990-х років Росія неодноразово вдавалася до намагань перетворити СНД у транснаціональну структуру із функціями міждержавного управління. Україна ж послідовно відкидала ці претензії, і фактично перемогла лінія України. На початку 2000-х років СНД втратив будь-які важелі впливу, перетворившись на суто формальне об'єднання.

Г. Касьянов стверджує, що фактично перемогла точка зору України — роль СНД у відносинах між колишніми республіками СРСР поступово зменшувалася, збільшувалося значення двосторонніх і багатосторонніх договорів і зв'язків [14, с. 117].

Нагадаємо, що Народний Рух України виступав за вихід України із СНД і налагодження двосторонніх відносин з іншими республіками. Вийшло так, як, в принципі, і прагнув НРУ. Але питання полягає в тому, в якій мірі Народний Рух посприяв такому розвитку подій.

На користь Народного Руху говорить те, що обидва голови НРУ — Г. Удовенко і Б. Тарасюк — були міністрами закордон-

них справ. Але в нас немає можливості простежити, в якій мірі вони, так само як і інші дипломати, відстоюючи інтереси України на міжнародній арені, керувались саме рухівськими принципами. Це питання є відкритим. В подальшому дослідження персональних зв'язків українських дипломатів, якої ідеології вони дотримувалися і до яких партій входили або просто співчували, було б надзвичайно цікавим.

Росія, незважаючи на те, що місія СНД (принаймні, в баченні російської сторони) провалилася, не полишила своїх намагань створити наднаціональну структуру, щоб відігравати в ній роль першої скрипки. Своєрідним заміником СНД мав стати Єдиний Економічний Простір, створення якого почали активно обговорювати з 2003 року, тобто напередодні нових президентських виборів. У вересні в Ялті було підписано Угоду про створення ЄЄП між Росією, Білоруссю та Казахстаном.

НРУ одразу ж рішуче виступив проти створення ЄЄП. Не жаліючи похмурих фарб, Народний Рух в заяві від 9 вересня детально розписав всі недоліки цього кроку («влада поступилася національними інтересами і частиною суверенітету», «буде поставлено під сумнів державний суверенітет України та її економічну самостійність», «угода може стати реальним інструментом підпорядкування української економіки інтересам Росії та заблокувати інтеграцію України в європейські, євроатлантичні та світові структури», «уніфікація економік призведе до втрати Україною її національно-економічної ідентичності, об'єктивно вигідної господарської спеціалізації, зупинить процес позитивних структурних змін» [8]).

У квітні 2004 року Верховна Рада першою з країн-учасниць ратифікувала угоду про створення ЄЄП. Правда, з одним зауваженням — Угода не повинна суперечити Конституції України. Це створило широке поле для маневру, адже українська влада не поспішала приставати на пропозицію Росії щодо створення наднаціонального утворення, справедливо вбачаючи в ньому загрозу національним інтересам.

21 квітня 2004 року НРУ оприлюднив чергову заяву, яка стосувалася ЄЄП. У своїй заяві від 21 квітня 2004 року Рух в черговий раз попереджував громадськість, що Угода блокує задекларований курс на інтеграцію України в європейські, єв-

роатлантичні та світові структури як держави, де формується ринкова економіка і розбудовується громадянське суспільство. Підпорядкованість економіки України нормам, правилам і порядкам «єдиного економічного простору» не тільки зупинить рух України до Європейського Союзу, НАТО і Світової організації торгівлі, а й зруйнує ті невеликі здобутки на шляху цивілізаційного розвитку, досягнуті нашою державою. Фактично буде поставлено під загрозу незалежність і суверенітет [9].

Але тут Народний Рух злукавив: якраз розпочиналася передвиборна кампанія і, по суті, всі заяви і публічні виступи зводилися до агітації за свого кандидата. У заяві жодного слова не було сказано про вище зазначене зауваження — перед виборами блок «Наша Україна» (до якого ввійшов Народний Рух України) повинен був постати перед виборцями в ролі спасителя нації.

Після виборів 2004 року тема ЄЕСП періодично підіймалася в засобах масової інформації, але особливо не обговорювалася. Росія настійливо намагалася втягнути Україну до зони своїх інтересів, але Україна ввічливо, але твердо відмовлялася.

На жаль, ідеєю ЄЕСП тиск Росії на Україну не обмежувався. Російсько-українські відносини — це цілий пласт проблем. Окрім ідеї створення транснаціонального об'єднання у тій чи іншій формі, Україна отримала ще одну проблему — Чорноморський флот Російської Федерації в Криму.

Флот, який складається з 440 кораблів, 18 підводних човнів, близько 200 допоміжних суден, 300 літаків і 70 000 персоналу, у свій час був покликаний задекларувати стратегічну присутність СРСР у середземноморському регіоні [14, с. 117]. Переговори про статус ЧФ РФ в Криму продовжувалися шість років, до 28 травня 1997 року, коли в Києві були підписані три договори про статус і перебування Чорноморського Флоту РФ на території України, про параметри розділу флоту і про взаєморозрахунки, дружбу, партнерство і співробітництво між Україною і Росією. Флот було розподілено між двома країнами (в пропорції 56 % Росії, 44 % Україні). Була досягнута домовленість, що Севастополь залишається базою тимчасового розміщення Чорноморського флоту (до 2017 року) на правах аренди — 97 млн. доларів США в рік. Росія отримала 90 % берегової інфраструктури в Севастополі [14, с. 120].

Окрім досить специфічної економічної діяльності, законність якої ставиться під сумнів, керівництво Чорноморського флоту проводило політичну і культурну діяльність, яка де-стабілізувала ситуацію не тільки на півострові, а й в країні в цілому.

Але, незважаючи на низку тривожних симптомів і неприємних інцидентів, пов'язаних із розташуванням Чорноморського флоту в Криму, українське керівництво полишало цю проблему без належної уваги. Зміст неодноразових зустрічей між представниками українського та російського урядів, на яких обговорювалися аспекти перебування ЧФ РФ в Криму, залишався невідомим широкому загалу. Народний Рух України неодноразово вимагав оприлюднити повний звіт про перебування ЧФ на території України, про досягнуті домовленості і угоди [10]. Ці вимоги залишилися без відповіді.

Так кримська проблема залишалася законсервованою, поки не загострилися українсько-російські відносини після «помаранчевої» революції. На початку 2006 року з ініціативи української сторони відбулася інвентаризація земель і об'єктів на півострові, яка викрила факти жажливого самоуправства і сумнівних домовленостей з боку керівництва ЧФ РФ, корупції і нехтування національними інтересами з боку української влади [14, с. 435]. В пресі почала з'являтися інформація про продаж за безцінь і навіть роздаровування берегових земель і курортно-санітарних зон російським структурам.

28 травня 2007 року Народний Рух України ухвалив відозву до 10-ї річниці підписання базових угод про статус та умови тимчасового перебування ЧФ РФ на території України. В цій відозві вказувалося на численні факти порушень законів України з боку російської влади. У відозві НРУ вимагав від Президента, Ради національної безпеки і оборони та Уряду України конкретних дій, які б стабілізували ситуацію на півострові та усунули загрози національній безпеці, серед дій: приведення діяльності сил ЧФ РФ у сувору відповідальність до вимог законодавства України, проведення інвентаризації фондів, земельних ділянок та акваторій, ініціювання переговорів по узгодженню графіка поетапного виведення ЧФ РФ з території України з терміном його завершення до травня 2017 року [3].

Цю відозву керівництво України проігнорувало.

Наступним документом, який ми проаналізуємо, є Звернення до Президента України та Уряду України щодо загроз національній безпеці в Криму від 5 вересня 2008 року. В цьому Зверненні вказуються причини загроз національній безпеці, якими Народний Рух вважав відсутність обґрунтованої, логічної і послідовної державної політики не лише на рівні випередження, але й навіть реагування на дії антиукраїнських сил [12]. НРУ вказував на можливе вирішення кримської проблеми. Так, Президент і Уряд повинні докласти всіх зусиль для укомплектування керівництва державних органів в АР Крим патріотами України, посилити там правоохоронні органи, ефективно захищати українських громадян від загроз фізичного насильства з боку проросійських організацій, ліквідувати в Криму козачі формування, покінчити із рекрутуванням в російське громадянство тамтешнього населення, зупинити антиукраїнську агітацію у кримських засобах масової інформації. В системі державних органів Народний Рух вважав за необхідне утворити орган з моніторингу тимчасового перебування Чорноморського флоту на українській території.

Але нічого подібного з боку української влади зроблено не було, і кримська проблема не вирішена й досі. Діяльність Чорноморського флоту і проросійських шовіністичних організацій в Криму є одними з тих негативних процесів у суспільстві, що погрожують звести нанівець прагнення українського народу бути хазяїном на своїй землі [10].

НРУ завжди виступав за добросусідські відносини з Російською Федерацією, побудовані на паритетності, відмові від будь-яких територіальних претензій, розвитку взаємовигідної економічної співпраці та визнанні державного суверенітету у наших двосторонніх стосунках [11]. Але Росія відмовляється встановлювати стосунки з Україною на паритетних основах. Їй заважає у цьому імперська самосвідомість, концепція Москви як «третього Риму». Адже в самій Росії проблем не менше, ніж в Україні: демографічна криза, занепад військової промисловості, зростання державного боргу плюс тотальна корупція. Прекрасно розуміючи це, російське керівництво намагається відвернути його за рахунок поширення свого впливу на пострадянському просторі, в тому числі і в Україні.

Й досі залишається відкритим питання демаркації і делімітації українсько-російських кордонів. З цією проблемою зіштовхувалися всі міністри зовнішніх справ [7], в тому числі і Б. Тарасюк. Та вирішити це питання йому завадила скандальна відставка у 2005 році.

Російсько-українські відносини не обмежуються лише політичними і економічними зв'язками. Росія проводить також політику культурної експансії. В тій чи іншій мірі це проявляється в усіх регіонах України, але найбільш виразним є в Криму.

Візьмемо уривок з тієї ж відозви від 28 травня 2007 року: «ЧФ РФ, користуючись бездіяльністю місцевої і центральної влади, прогалинами в угодах або порушуючи їх, здійснював в Україні діяльність, неприйнятну військовим структурам, надзвичайно активну, ворожу українській державності, пропагандистську, ідеологічну, культурницьку, освітянську діяльність, спрямовану на громадян України в Криму і в Севастополі, прямо дестабілізує там ситуацію. Через цілу низку сателітних відверто політичних культурницьких, просвітянських, мистецьких, наукових, релігійних, жіночих, дитячих, молодіжних, пенсіонерських, навіть оборонно-масових громадських організацій, легалізованих у правовому полі України, здійснюється проникнення в усі соціально-ментальні тканини українського суспільства півдня держави, формуються і підживлюються антидержавні, сепаратистські сили» [3].

Таким чином, ми бачимо, що Росія вміщується у внутрішню політику України за допомогою різноманітних культурних організацій, а українська влада їй в цьому не заважає.

З вище викладеного ми можемо зробити такі висновки. Українсько-російські відносини є складними і неоднозначними. Причина в тому, що росіяни хочуть залишити за собою домінуючу роль і відмовляються розглядати Україну як рівноправного партнера. Українці ж, навпаки, прагнуть паритетності у відносинах, і, хоча не виказують це прямо, але м'яко віддаляються від росіян, коли претензії останніх починають переходити межі.

По-перше, росіяни проводять свою політику дуже активно і агресивно, українці схильні до компромісів і нерішучі, втрачаючи таким чином можливість не те, щоб випереджувати росіян, але й адекватно реагувати. Хоча Народний Рух спону-

кає українські уряди національні інтереси відстоювати більш рішуче.

По-друге, позиція Народного Руху України є яскраво вираженою прозахідною. Проте ми не можемо характеризувати НРУ як відверто антиросійську політичну силу. Народний Рух прагне паритетності у відносинах із Росією.

Джерела та література

1. Бадзьо Ю. Влада — Опозиція — Держава в Україні сьогодні. — К.: Смолоскип, 1994. — 28 с.
2. Білоус А. О. Чи виведуть партії на Український шлях? // Політика і час. — 1995. — № 7.
3. Відозва НРУ до 10-ї річниці підписання базових угод про статус та умови тимчасового перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 396–398.
4. Гончарук Г. І. Народний Рух України. Історія. — Одеса: Астропринт, 1997. — 397с.
5. Дикань К. Десять років по тому: від УГС до...Історія новітнього партійного будівництва. — К., 1999.
6. Дугин А. Нация одна — этносы различны // <http://www.evrazia.info>
7. Зам'ятін В. Київ показав Москві характер. Чи надовго? // День. — 2002. — № 79. — С. 3.
8. Заява Народного Руху України щодо угоди про створення єдиного економічного простору // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 358–360.
9. Заява Політичної Ради Народного Руху України «Щодо ратифікації про створення так званого «єдиного економічного простору // Рішення керівних органів Народного Руху України (ухвали, заяви, звернення): квітень 2004 — січень 2006 р. — К.: МАУП, 2005. — 112 с. — С. 13–14.
10. Заява Центрального Проводу НРУ щодо забезпечення інтересів національної безпеки України у відносинах з Російською Федерацією // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 341–343.
11. Заява XI Всеукраїнських Зборів (З'їзду) Народного Руху України «З приводу українсько-російських відносин // XI Всеукраїнські Збори (З'їзд) Народного Руху України. — С. 42–44.
12. Звернення Народного Руху України до Президента України та Уряду України щодо загроз національної безпеки в Криму // Про-

- вісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 404–405.
13. Івшина Л., Іванов О., Княжанський В., Іжик П. Анатолій Гальчинський: Єдиний економічний простір — суто російський політичний проект // День. — 2003. — № 98. — С. 5.
 14. Касьянов Г. В. Україна 1991–2007. Нариси новітньої історії — К.: Наш час, 2008. — 480 с.
 15. Кремінь В. Г., Базовкін Є. Г. Політичні партії України: порівняльний аналіз програмних документів. — К.: НІСІ, 1993.
 16. Кульчицький С. Вибір України: Північно-Атлантичний альянс чи Слов'янський союз? // Політика і час. — 1999. — № 3.
 17. Мироненко В. И. Российско-украинские отношения в 1991–2002 гг. Историографический очерк. — М., 2004. — 139 с.
 18. Петровський В. В. Українсько-російські взаємини в сучасній західній науковій літературі (1991–2001 рр.). — Х.: Майдан. — 490 с.
 19. Посольства колишнього Радянського Союзу фактично захоплені Росією. Інтерв'ю голови НРУ Бориса Тарасюка телеканалу СТБ // Український південь. — 2008. — № 2. — С. 3.
 20. Програма Народного Руху України — Режим доступу: <http://www.nru.org.ua/print/?id=10&t=program>.

Анотації

Кучерук М. С. Мардаренко О. В. Концепція зовнішньої політики України Народного Руху України и діяльність партії, направлена на впровадження в життя програмних положень: українсько-російські відносини.

В статті розглядаються українсько-російські відносини в період 1991–2009 років, показана динаміка російсько-українських відносин і позиція Народного Руху України.

Kucheruk M. S., Mardarenko O. V. The concept of foreign policy of Ukraine from the point of view of National Rukh of Ukraine and the activity of this party directed on the implementation of its program positions.

In article the Ukrainian-Russian relations in 1991–2009 are considered. Their dynamics is shown, the position of National Rukh of Ukraine is considered.